

OM GRAFIK

Med tekster af Bendt Thoft Nielsen, Jørgen Sonne og Ole Vincent Larsen

Storstrøms Amts Grafiske Værksted

Grønnegades Kaserne "Sygestalden 15"

Grønnegade 10 · 4700 Næstved · Telefon 55 73 75 78

www.bkf.dk/grafisk-naestved

Forord

Efter et positivt samarbejde mellem amtets politikere og kunstnere åbnede "Storstrøms Amts Grafiske Værksted" i 1988.

Det var meningen, at værkstedet skulle fungere for kunstnere, som ønskede at arbejde professionelt og seriøst med de grafiske teknikker på et kvalitativt højt niveau.

Dette har værkstedet, til stor glæde for kunstnerne, kunnet føre ud i livet og til stadighed opretholde.

Kunstnerne kan hver især i fred og ro arbejde og eksperimentere med teknikkerne og i visse tilfælde, med indkaldt ekspertbistand, dygtiggøre sig indenfor de nyeste grafiske landvindinger.

I tidens løb har gæstekunstnere fra ind og udland kunnet bo og arbejde i kortere eller længere tid på værkstedet, hvilket har været til stor inspiration for de tilknyttede kunstnere.

Grafisk værksted er placeret på den smukke Grønnegades Kaserne i centrum af Næstved. Konstruktionen bag, er i dag en forening med en bestyrelse på 5 medlemmer. Kunstnerstyret med tilskud fra Storstrøms amt. Næstved kommune har stillet lokalerne frit til rådighed.

Arbejdsfaciliteterne er gode og de teknikker, som er tilgængelige på værkstedet er: Radering/ætsning/dybtryk, fotogravure, litografi og linoleums/træsnit.

I værkstedets levetid er der opbygget et stort lager af originalgrafik, som til stadighed udvides, udført af de tilknyttede kunstnere, og som sælges fra værkstedet samt på værkstedets udstillinger i ind og udland.

Eventuelt nærmere oplysninger, aftaler om modtagelse af ekskursioner til rundvisning, aftaler angående udstillinger, samt salg af originalgrafik:

Jan Kiowsky, tlf. 55 72 06 53 eller 55 73 75 78

FLYVEBLADE

Vi er så vant til at den er der, grafikken. Et eller andet grafisk udtryk er næsten altid et element i vores synsfelt, som det endda somme tider fuldstændigt overtager. Det kan få os til at tro, at grafikken hører menneskelivet til, sådan som tegningen gør det, og at den altid har været der ligesom den.

Men det har den jo ikke. Sender vi en tanke den lange vej tilbage til det tegnende istidsmenneske, så virker det derefter iøjnespringende, at det først er for ganske nylig, vi er begyndt at lave grafik

Giotto malede sine fresker på kirkevæggene i Assisi, Padua og Firenze. Hans staffelbilleder, altertavlerne, blev flyttet fra hans værksted hen i de kirker, som de var bestilt til og hvor det var tanken, at de skulle forblive. Og borgerne i Assisi, Padua eller Firenze gik i deres kirker, og der så de hans billeder. Kirkegængerne var hans publikum, det som han nu engang havde at henvende sig til.

Publikum måtte altså opsøge kunsten der, hvor den var. Grafikken derimod vil opsøge publikum der, hvor det er. Den er en opfyldelse af behovet for at gøre kunsten mobil. Det er måske i virkeligheden mobiliteten, som er det særlige og det - relativt - nye ved den kunstart, som kaldes grafik.

I Biblioteca Laurenziana, Mediciernes håndskriftsamling i Firenze, var hver bog lænket til sin læsepult, som ingen ringere end Michelangelo havde designet. På sådanne

biblioteker rundt om flyttede læseren sig efter bogen, den håndskrevne, den unikke - og ikke omvendt. Med Gutenberg og bogtrykkerkunsten blev hver bog til mange identiske bøger, som spredtes fra Mainz til Rom og København og den ganske læsedygtige verden. Og billederne fulgte med, som illustrationer.

Men også enkeltblade blev trykt, og de har sikkert gået fra hånd til hånd i store antal. De viste helgener og mirakler og overleverede hændelser, og i forhold til bogen har de svaret til ugebladet, også i den forstand at man ikke behøvede at kunne læse ret meget for at have fornøjelse af dem. På mange måder en demokratisk kunst, men den kunne også forføre og manipulere, hvis det var det, den skulle. Træsnittene var - i modsætning til de tidrørende kobberstik - relativt billige at fremstille, og derfor kunne man uddele dem gratis, hvis man var ude i agitatorisk ærinde, f.eks. i den reformatoriske opstand mod katolicismen. Flyveblade.

Men det i grunden betyder ret meget for grafikerens, at hun eller han kan fremstille mange eksemplarer. Økonomisk måske nok, men kunstnerisk? Når det første tilfredsstillende tryk er lavet, så er den kunstneriske del af arbejdet gjort. Resten, at trykke 10 eller 50 eller 500 identiske eksemplarer, er håndværk, som man kan elske i større eller mindre grad, men som alle grafikere nok engang imellem har kunnet ønske at overlade til en håndværker, nemlig når et nyt billede var på vej.

Men der er et aspekt af mangfoldiggørelsen, som er dybt tilfredsstillende. Henvendelse er der i al slags kunst. Kunstneren kan have aldrig så blandede hensigter med sit arbejde, men en af dem vil altid være at henvende sig til andre. Det gør man immervæk mest effektivt med det grafiske blad, som kan være både her og der og dét på en gang!

Bendt Thoft Nielsen

PS.

For nylig blev jeg moderniseret med en ny computer og en farveprinter. På Museum of Modern Arts hjemmeside

fandt jeg en god gengivelse af en af Cézannes tapetagtige fremstillinger af løvværk. Den skrev jeg ud og beundrede nøjagtigheden i formgengivelsen og "biddet" i trykket. Siden har jeg lagt en større reproduktion af akvarellen ind som "skrivebord". Hver gang jeg tænder computeren, fylder Cézannes løv hele skærmen, og hver gang når jeg næsten at dratte ned af stolen af henrykkelse over præcisionen i gengivelsen af akvarellens lasurer, inden jeg fyldes med ruelse over min frivole anvendelse af den vripne gamle mands billede.

Men hvor kunne man dog komme ud at flyve - med netgrafik!

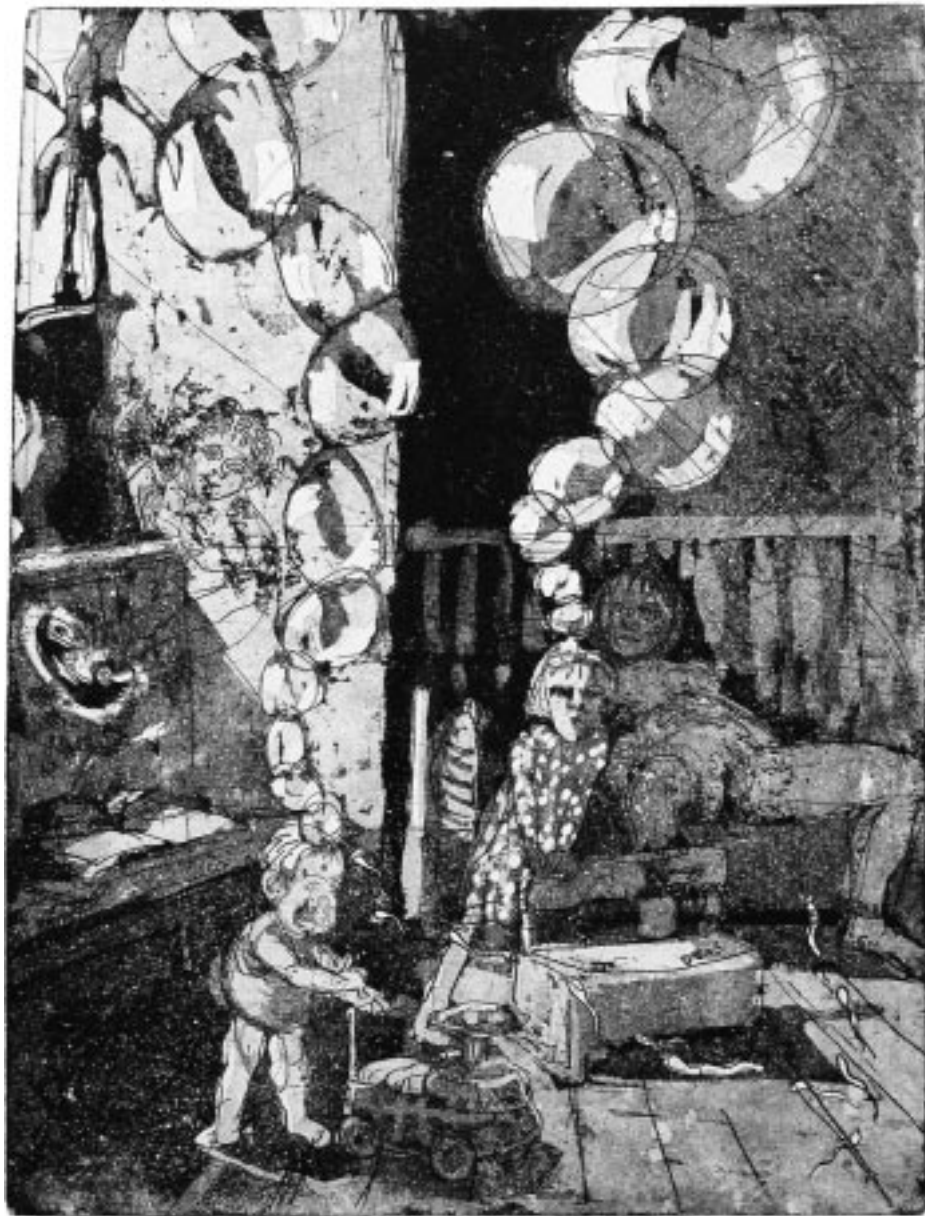

UNDER PRESSERNE

Jeg tror ikke jeg fik lavet kartoffeltryk som lille, men der var dengang tyk linoleum, og det tog jeg senere fat med: Den øverste flade var sejg og smidig over et fedt og kornet lag, og de små knive i et penneskraft gik glidende og nydeligt ned gennem det. Jeg kopierede sortekunstblade af vilde dyr, og jeg prøvede et japansk speciale, relieftryk: Et tykt papir fugtes og presses med fingerspidserne ned i fordybningerne, - og en lysere relieffering står op i det skiftende lys... Laver nogen den slags mer?

Senere blev linoleum tynd og hård, der skulle kraft bag huljernet! Jeg illustrerede i gymnasiet en formidabel tysk reformations-novelle, og har endnu en plade liggende, hvor en ring af lange, sorte fascister tæsker en mand, der spræller på jorden. Stadig en alt for aktuel episode alle vegne.

Mens jeg læste, kendte jeg grafikerens Spjæt, den senere Art Director of Tivoli, så jeg kom tit i Grafisk Kælder under Kunstakademiet: I lugten af kemikalier, og de enorme sorte ratknager på trykpresserne op mod vindueslyset. Men selvfølgelig rørte jeg aldrig de uflyttelige lyse stenplader, der blev drevet under den masende river, og så renvasket.

Men jeg traf flere glemte og et par døde, men efterlevende på udstillinger. Nu er de så kun farvede flader dér-. Så gik der mange år til jeg blev lærer i Formning og Kunstforståelse (og det sidste har jeg aldrig forstået). Men jeg ku' lære fyrene at forme, og derfor fik, jeg aldrig selv tid til at lave noget.

Vi stillede modeller op - en Kore, en korsfæstet 1470. Så en dag tog jeg en hård plade, stregede en-to-tre modellen op, og skar den ud, riff-raff. Jeg ku' tegne endnu! Efter at jeg i årevis kun havde lavet rids af folks sære ho'der under kedsommelige møder. Det her var det reneste *banzai!!*

Vi fik også kobberplader, og en løjerlig kollega lavede ætsninger, men det var for besværligt og så med syre på fingrene.

Så jeg fandt nogle gamle stykker zink og en *burin*, og med den krattede jeg i metallet, så flængerne skinnede. Når man sværtede pladen fedt ind, kom der nattesener ud af den, og når man strøg den hårdt af, stod der sommormorgentåger frem fra den.

En melankolsk pige inde under et tykt hængende hår fik to helt forskellige væsener. Det dér nærmede sig til svin-del og det var dejligt.

Alt det er nu så mange år siden, men jeg har slået mig på en kopimaskine, der er simpel, men ikke rigtig følsom, og den har uden ende lavet montager for mig (dvs., den er brændt sammen). Er der ingen der udnytter den slags simple maskiner idag! Men jeg har stående et skrummel af en svagt rusten kobbertrykspresse, der tilhørte en notabel billedkunstner. Og jeg har liggende en stak af gen-nemtørre, runde stykker pæretræ. Når en finsleben kniv går i det, gi'r det en sprød, sagte lyd, så det risler i en... Så her i hovedet har jeg snart i årevis haft et farvetryk (røde punkter i mørkgrøn, ovenover flydende sorte-og-hvide flader), - jeg får aldrig tid til det! Der er ikke tid. Men når først man engang er kommet i klemme i presserne, så bli'r man hængende fast i dem.

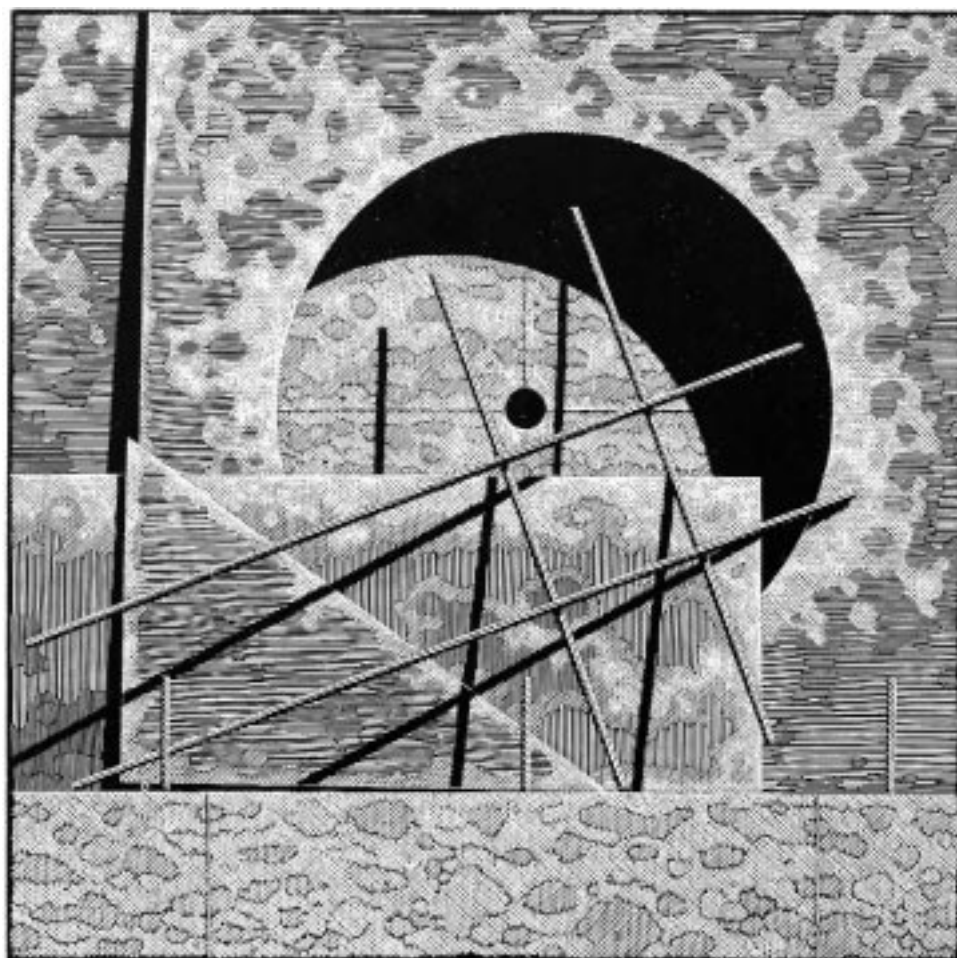
Jørgen Sonne, Aftægtsmand

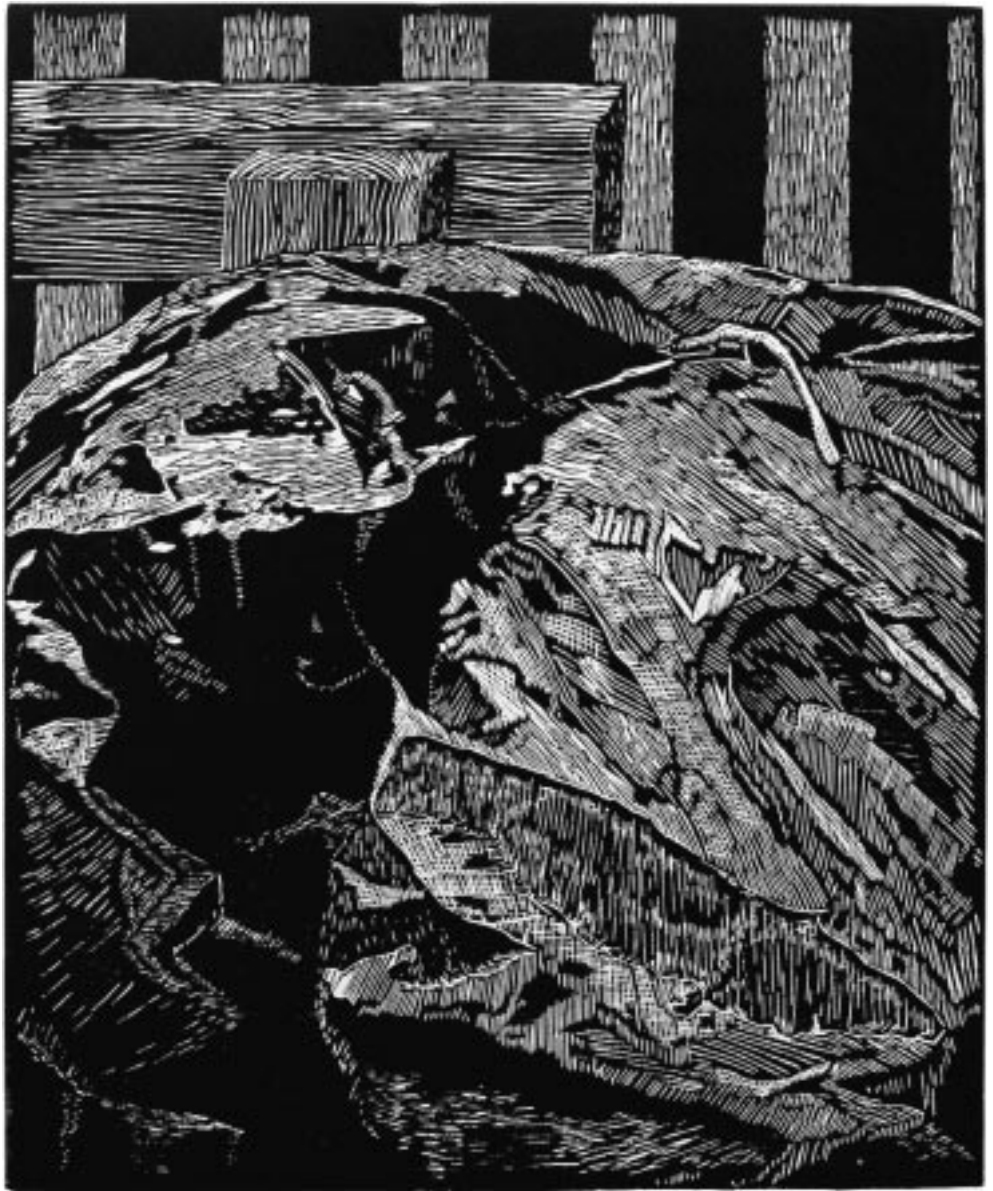

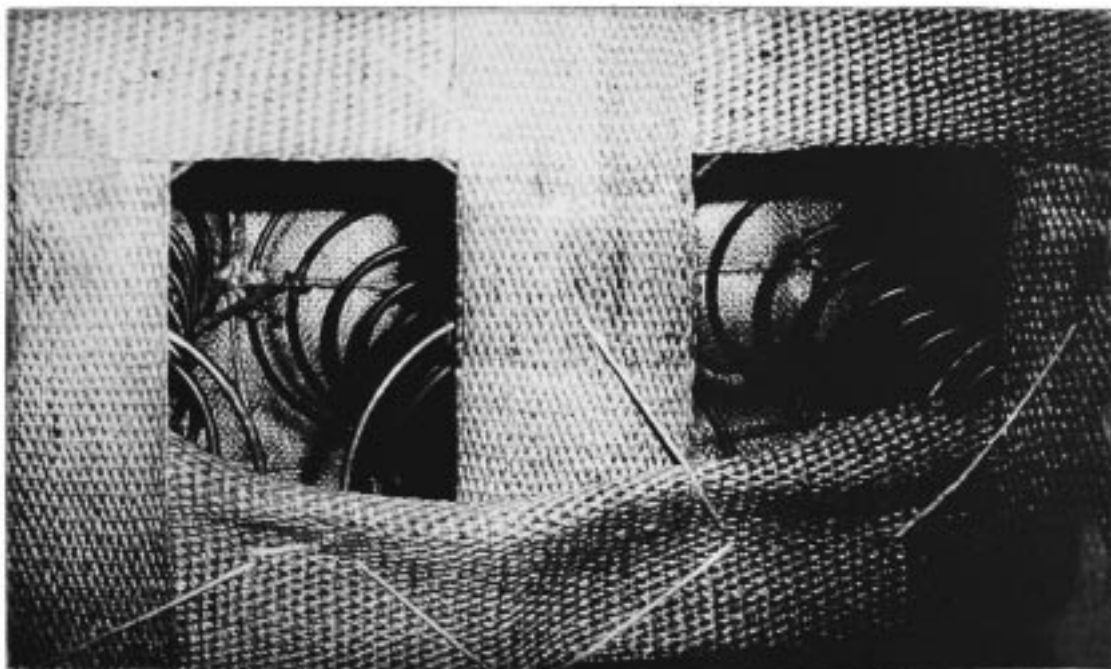

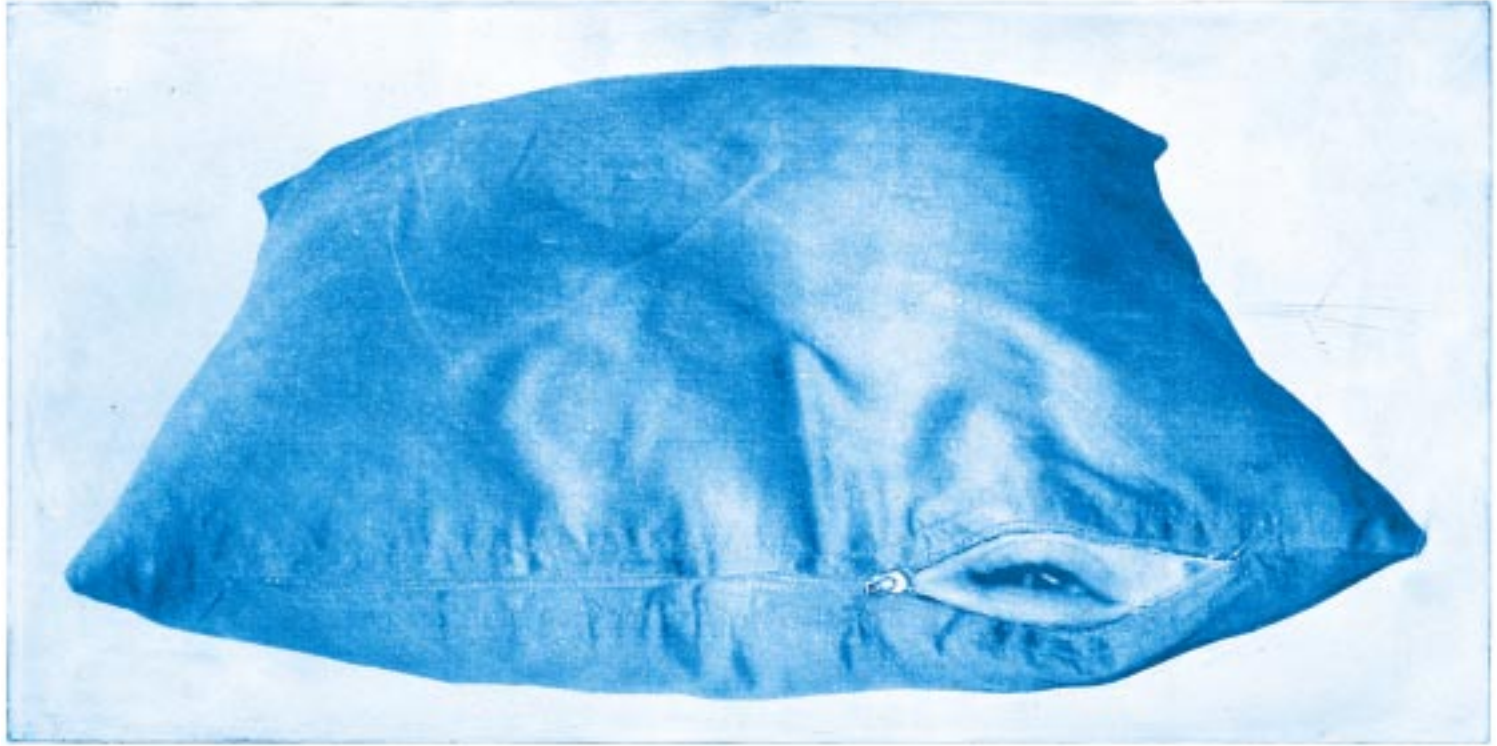

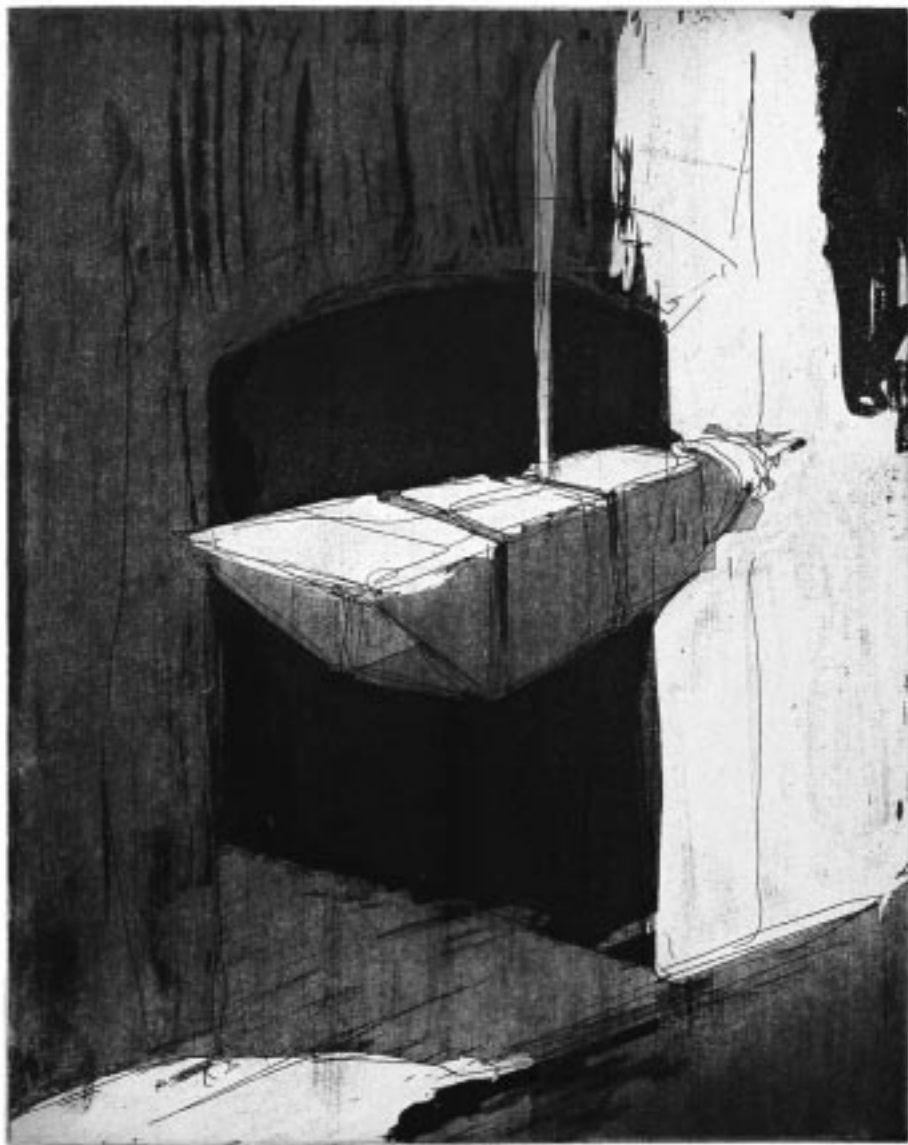

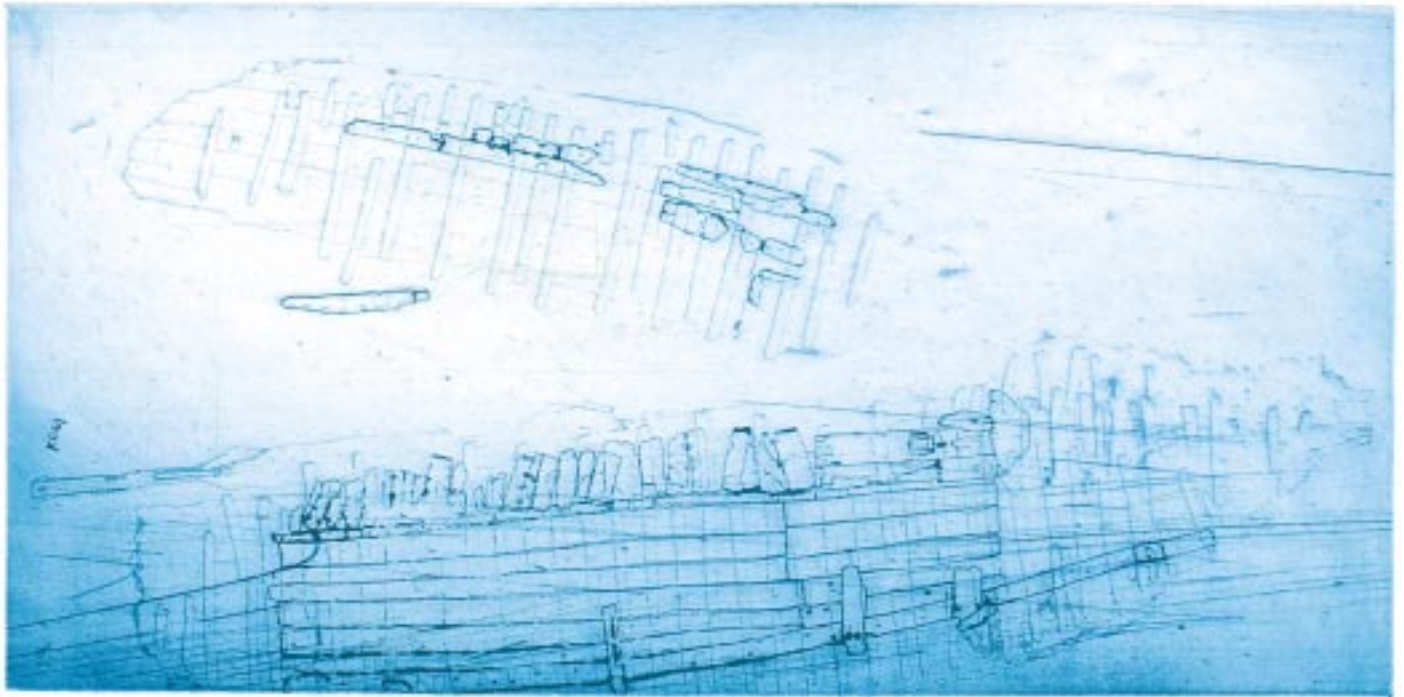

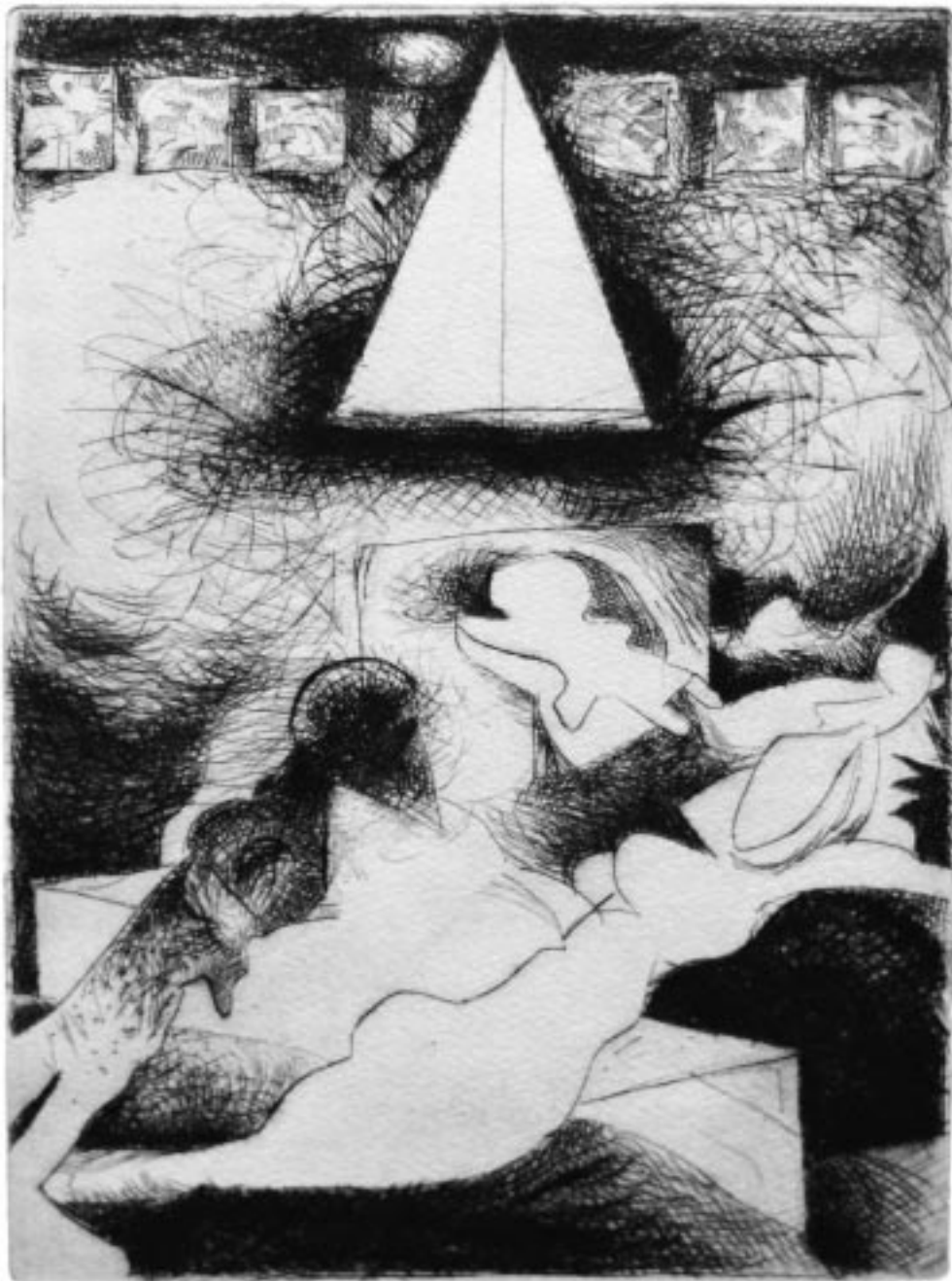

OM RADERINGENS VÆSEN

Du kan bryde dit billede op,
den ene gang efter den anden,
før det er færdigt.

Det ligger også i sagens natur,
at billedet kan skabes i een udelt proces
fra begyndelsen til slutningen.
Det hører til enhver kunstners
lykkeligste oplevelser.

Grafikken er modsat.
Her er gentagne ætsninger,
prøvetryk, bearbejdelser
et led i grafikens natur.
Og alligevel hører det til den yderste form
for professionalisme,
at lægge stopuret væk
og trodse processernes krav om nøjagtighed,
og gribe til den alkymistiske intuition,
der giver trykket
det gådefulde præg af suveræn færdighed.

Pladen ligger foran dig,
dækket med et lag ultratyndt asfalt.
Du griber din spidse radernål,
men først må du se ud ad vinduet foran dig
og bagefter vende dig mod vinduet bag dig.
Måske må du gøre det
mange gange før du begynder at tegne?

Foran dig ruller virkeligheden
sig ud med oceaner af ting, kendsgerninger,
begivenheder. Du vælger, hvad dit temperament
byder dig.

Bag ved dig ser du ned i skakten til dit eget
dybeste sted: visionernes land, eventyrene,
symbolerne, hele din indre verden.
- Du vælger, hvad dit temperament byder dig.
Så kan billedet samles, *komponeres!*

Hvad er da komposition?

Det er et arrangement af alt det, der er tilfældet
i billedets form og indhold, så billedet fremstår
som et dynamisk hele med sin "fortælling" og sin
indbyggede logik.

Man kunne også anskue komposition som en form for
grammatik i billedsproget?

Din raderede tegning kan ætsets mørkere i visse
dele, mens andre linier står mere filigranagtige.
Efter linieætsningerne kommer *tonerne*.

Man drysser pulveriseret asfalt
eller finkornet harpikspulver på pladen,
og dækker af med en asfalt-substans.
Syreblandingen ætser kun *ned*
mellem kornene, så der er højtryk; farven gnides *ned*
i linier og toner.

Papiret er blevet fugtet og har ligget lufttæt pakket i flere dage. Dets fibre skal have netop denne beredvillighed i strukturen, der gør, at det totalt modtager trykket og hverken hænger i, smatter farven ud eller svigter som det modtagelige element.

Man kan sluttelig tage sit skrabejern eller sit polér-stål og føre dele af raderingen tilbage til *det hvide lys*.

Man kan også gribe til sin koldnål eller tørnål: et spidst redskab, tungt og af hærdet stål

- og føre dele af motivet tilbage i mørket.

Rembrandt har gjort det i sin "Korsfæstelse", et af verdens bedste tryk, som vi, i de efterfølgende generationer, har lært vores af...

Der er grafikere, der lader deres plader *forståle*,

så kan der trykkes i tusindvis.

Det kalder jeg ikke grafik, men masseproduktion.

Tingen er pæn og perfekt, men det udefinerlige, som mærket af kunstnerens egne hænder efterlader, er forsvundet.

Andre kunstnere leverer en tegnet plade til et værksted, som så gør det fornødne - også med hensyn til eventuel farve.

Det kalder jeg ikke grafik. I lighed med det ovennævnte mangler det kunstnerens personlighed.

Se derfor nederst i højre eller venstre hjørne, om du kan skimte et ET - det betyder "eget tryk", og er kunstnerens varemærke og garanti for, at han har været inde i forløbet fra begyndelsen til slutningen;

- På een gang håndværker og billedskaber!

Eget tryk - ET. - Hold altid øje med det.

Der har været for millioner falsk grafik på markedet, i særdeleshed af Salvador Dali og Miro.

Raderingen har sin særlige materiale-struktur, som maleriet har det og skulpturen har det.

Det er heri professionalismismen ligger.

Hvis ikke Edvard Munch, f.eks., havde været så god en håndværker, som han var, havde hans billeder været rædselsfulde.

Når man tager det første, færdige tryk, og det viser sig at være O.K., fyldes man med en udefinerlig glæde. Man har udsendt en meddelelse. Ikke til de få, men til alle dem, der ønsker at modtage den.

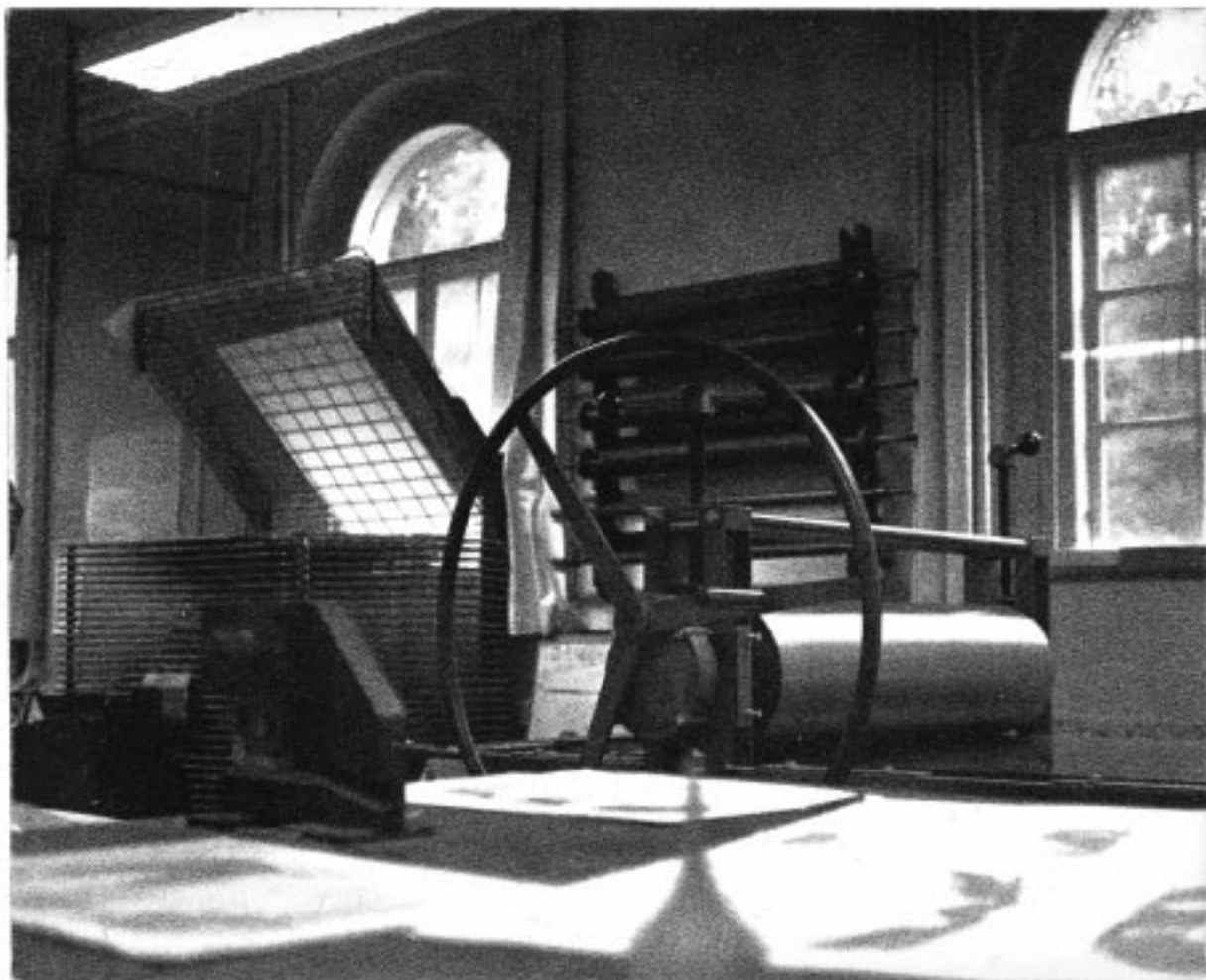
Ole Vincent Larsen

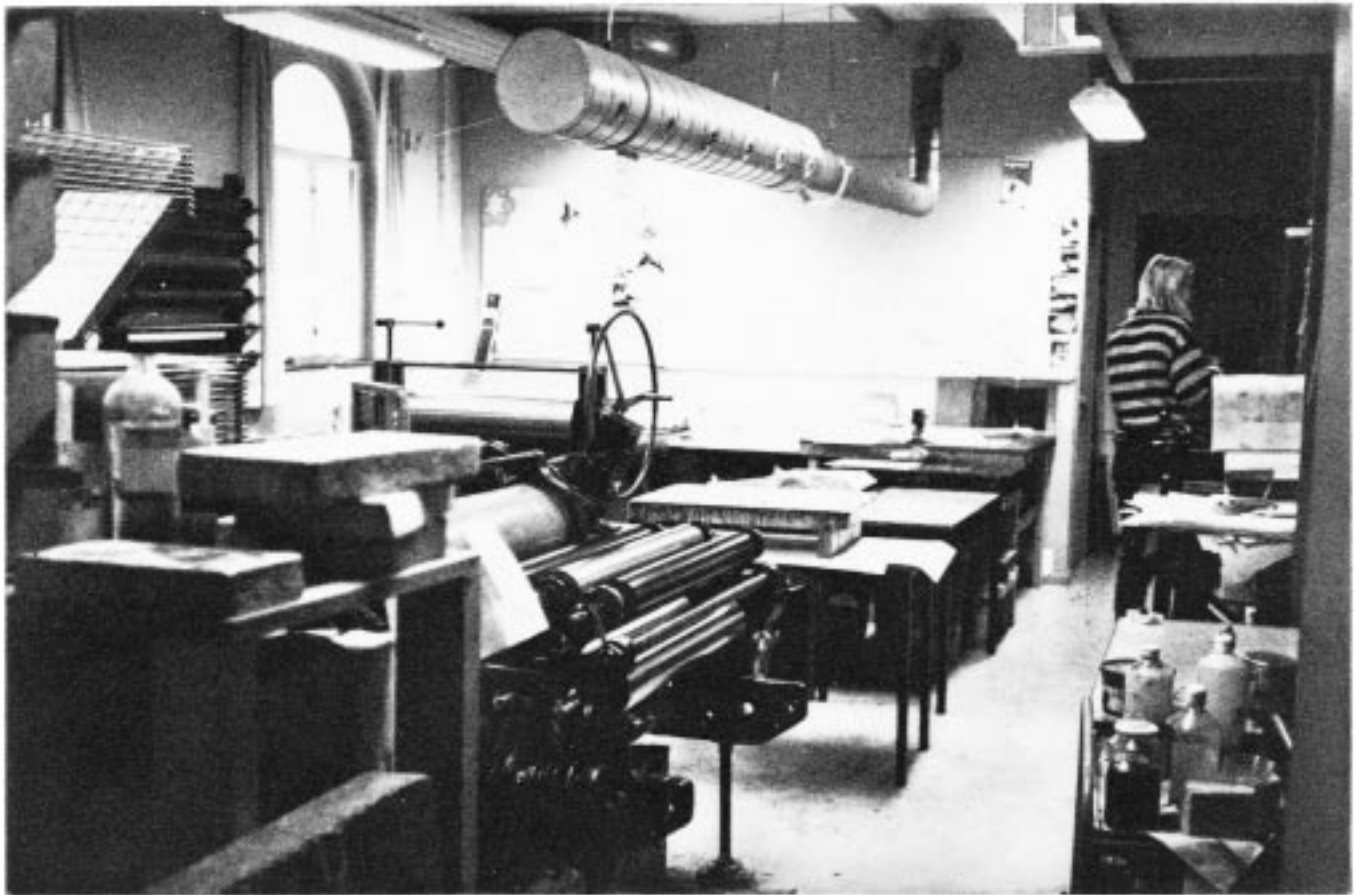

Medlemmer af Storstrøms Amts Grafiske Værksted:

Minna Andersen
K. Riff Andersen
Heike Arndt
Claudio Bannwart
Aage Berntsen
Bodil Bojesen
Ole Bunton
Jan Danebod
Poul Frederiksen
Merete Hansen
Mette Hedegaard
Torben Heron
Ole Holm
Jeff Ibbo
Helle Jessen
Jakob M. Jensen
Jane Justesen
Bertil Skov Jørgensen
Jette Jørgensen
Richard Kelly
Jan Kiowsky
Kit Kjærbye
Mogens Kølkjær
Claes Lorenzen
Lisbeth Lorenzen
Ellinor Lærkesen
Leif Madsen
Susanne Mark

Mette Marott
Tine Meyer
Jørgen Minor
Egon Mortensen
Erik Mortensen
Lasse Mortensen
Aage Leif Nielsen
Gitte Nymand
Torben Olesen
Martin R. Olsen
Jørgen Peter Osted
Charlotte Popp
Dan Rasmussen
Poul Erik Rasmussen
Lise Ring
Inge Røgen
Flemming Rønne
Jørgen Grum-Schwensen
Jørgen Erik Scheel-Bech
Sonny Schneider
Carsten Rütting Schweitz
Heine Skjerning
Torben Søborg
Jørgen Bundgaard Toft
Frank Tomozy
Ole Vincent
Søren Wager

SIDE:

- 5 og 13 - Vignetter af Anke Göritz, Berlin, træsnit
- 6 og 7 - Jørgen Erik Scheel-Bech, fotografvure, 29x20, 14x25,5
- 8 og 9 - Torben Heron, akvatinte, 17x17, 17x17
- 10 og 11 - Martin R. Olsen, linoleumstryk, 42,5x56, akvatinte, 34x26
  - 14 - Carsten Rütting Schweitz, fotografvure, 20,5x14,5
  - 15 - Mette Hedegaard, litografi, 32x23
- 16 og 17 - Jan Kiowsky, litografi, 75x59, xerolito, 28x21
  - 18 - Erik Mortensen, linoleumstryk, 40x40
- 19 og 20 - Mogens Kølkjær, linoleumstryk, 40x30, 57x48
  - 21 - Poul Erik Rasmussen, linoleumstryk, 46x38
- 22 og 23 - Poul Frederiksen, fotografvure, 16x26,5, 14x28
  - 24 - Jan Danebod, akvatinte, 25x20
  - 25 - Bertil Skov Jørgensen, koldnål/stempel, 39x69
  - 26 - Heike Arndt, radering/monotypi, 31x29,5
  - 27 - Helle Jessen, linoleumstryk, 48x48
  - 28 - Mette Marott, fotografvure/radering, 13,5x27
  - 29 - Gitte Nymand, fotografvure, 14,5x21
- 30 og 31 - Lisbeth Lorenzen, linoleumstryk, 14,5x20, 32,5x28
- 32 og 33 - Jørgen Bundgaard Toft, koldnål, 15x12,5, 18,5x13,5
- 34 og 35 - Susanne Mark, fotografvure, 31,5x45,5, 31,5x46,5
  - 36 - Egon Mortensen, linoleumstryk, 25x37,5
  - 37 - Jeff Ibbo, koldnål, 33x20
- 38 og 39 - Ole Vincent, ætsning, 17x18,5, 19,5x23
  - 42 - Heine Skjerning, fotografvure/monotypi, 14x21

OM GRAFIK

ISBN 87-984029-1-9

Copyright: Storstrøms Amts Grafiske Værksted - 2001

Redaktionsudvalg og lay-out: Jan Kiowsky, Erik Mortensen, Gitte Nymand,
Jørgen Erik Scheel-Bech og Jørgen Bundgaard Toft

Fotograf: Kim Karstensen

Interiørfoto: Jan Kiowsky (fotogravure)

Omslag: Radering af Jan Danebod (detalje)

Oplag: 1000 ekspl.

Tryk: Næstved Tidende's Bogtrykkeri

Udgivet med støtte fra Storstrøms Amt

